

BIJLAGEN

VERWEY Instituut
JONKER

Naar een integrale en preventieve armoedeaanpak

Samen tegen armoede in Katwijk

Marjolein Odekerken, Asia Sarti en Micky Out

Samen tegen armoede in Katwijk

Naar een integrale en preventieve armoedeaanpak

BIJLAGEN

Auteurs

Marjolein Odekerken

Asia Sarti

Micky Out

Met medewerking van

Judith Rommens

Inhoud

Bijlagen	
Bijlage 1 Moties	48
Bijlage 2 Methoden	50
Bijlage 3 Praatplaat aanpak armoede gemeente Katwijk	52
Bijlage 4 Overzicht regelingen/voorzieningen	53
Bijlage 5 Integrale en preventieve aanpakken aanvullend	83

Bijlage 1 Moties

Motie Perspectieffonds en Vaste Lasten Pakket betrekken bij herijking Armoedebeleid

Bij agendapunt Begroting 2020 en meerjarenraming

De raad van de gemeente Katwijk, bijeen op 7 november 2019

Constaterende dat:

- a. De gemeente voornemens is het armoedebeleid in 2019 te herijken.
- b. Er onlangs ook door de rekenkamer is geconcludeerd dat vroeg signalering, samenwerking en het voorkomen van financiële stresssituaties essentiële onderdelen zijn om armoede en schulden tegen te gaan.
- c. Bijna 4000 huishoudens in Katwijk behoren tot de risicogroep om in financiële problemen te komen.
- d. Een evaluatie van een perspectieffonds bij jongeren positieve resultaten weergeeft in de regio Den Haag.
- e. Het NIBUD het gebruik van het vaste lasten pakket aanraadt en ondersteunt.

Overwegende dat:

- a. Er binnen de uitwerking van een perspectieffonds en het vaste lasten pakket verschillende keuzes te maken zijn om deze zo goed mogelijk te kunnen inzetten in de Katwijks situatie.
- b. Het gebruik van beide instrumenten het gemeentelijk armoedebeleid juist op het gebied van vroeg signalering en het voorkomen van financiële stress kan versterken.

Verzoekt het college:

1. Te toetsen op welke wijze een Perspectieffonds en het Vaste Lasten Pakket aanvullend kunnen zijn op het bestaande beleid
2. Deze twee instrumenten te betrekken bij de herijking van het armoedebeleid.

Achtergrondinformatie:

<https://www.vastelastenpakket.nl/>

<https://schuldenlab070.nl/project/jongeren-perspectief-fonds-jpf/>

Motie Aansluiting bij Stichting Urgente Noden (SUN)

De raad van de Gemeente Katwijk bijeen op 7 november 2019.

Constaterende dat:

- a. Gemiddeld 20% van de particuliere huishoudens in Nederland te maken heeft met problematische schulden of een grote kans heeft deze te krijgen, terwijl slechts 2,5% van hen professionele hulp krijgt (bron Min. Van Sociale Zaken en Werkgelegenheid).
- b. Het aantal huishoudens met een laag inkomen in Katwijk zal toenemen van 7175 in 2018, naar 7275 in 2022 (Programmabegroting 2019-2023).
- c. In Katwijk ruim 2500 huishoudens met financiële problemen te maken hebben of daarin dreigen te komen.
- d. De gemeente en Grip op de Knip daarvan jaarlijks slechts zo'n 10% helpen.
- e. De Katwijker, Rijnsburg en Valkenburger een zekere terughoudendheid heeft als het gaat om hulp zoeken bij financiële nood.
- f. De gemeente regelingen en voorzieningen kent voor de financieel kwetsbaren in de samenleving, maar dat dit stelsel niet altijd goed werkt en dat er schrijnende situaties kunnen ontstaan waarin wettelijke voorzieningen tekort schieten.
- g. In het Collegeakkoord 2018-2022 is opgenomen dat armoede moet worden tegengegaan.

Overwegende dat:

- a. Inwoners direct geholpen moeten worden als alle andere loketten gesloten blijven, zodat zij niet tussen wal en schip vallen.
- b. Een incidentele gift veel persoonlijk leed en maatschappelijke kosten kan voorkomen, als vangnet of springplank voor personen met urgente noden kan dienen en net dat eerste stapje naar verbetering kan betekenen.
- c. Er naar gestreefd moet worden dat er geen inwoners in armoede moeten leven of op straat komen te staan.
- d. Hulp in nood niet van toeval afhankelijk mag zijn.
- e. De Stichting Urgente Noden een goede aanvulling is op de al aanwezige (reguliere) hulpverlening.

Verzoekt het College:

Onderzoek te doen naar aansluiting met SUN, hetzij via een combinatie Leiden-Katwijk of een eigenstandige SUN Katwijk.

Dick Oudwater	Matthijs van Tuijl	René Slootweg	Nelly Smits
CDA Katwijk	PvdA Katwijk	GemeenteBelangen	Fractie Smits

Bijlage 2 Methoden

Respondenten startbijeenkomst, dialoogbijeenkomsten en slotbijeenkomst

- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, volksgezondheid.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, contractmanager Wmo en schuldhulpverlening.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, data-analist.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, onderwijs.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, jeugd.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, Wmo en ouderenzorg.
- Cluster Beleid Sociale Leefomgeving, inkomen.
- Cluster Servicepunt, Participatie en Inkomen.
- Cluster Beleid Fysieke Leefomgeving, wonen.
- Cluster Beleid Fysieke Leefomgeving, omgevingskwaliteit.

Er is ook schriftelijke input geleverd vanuit beleidsmedewerkers op het gebied van Participatie, Laaggeletterdheid en Statushouders.

Respondenten dialoogbijeenkomsten november 2020

- Grip op de Knip
- Servicepunt Werk
- Voedselbank
- Wijkteam
- Oranje Nassauschool
- OBS de Krulder
- Prins Willem Alexanderschool
- PCB de Duinroos
- Diaconie Open Hofkerk
- Gereformeerde Kerk Valkenburg
- Gereformeerde Kerk Rijnsburg
- Kwadraad
- GGD/Centrum Jeugd en Gezin
- AOKB: Algemene Ouderenbond
- Gemeente Katwijk (onderwijs, wonen, data-analist, Wmo, communicatie)
- Wijkraad Katwijk Noord
- Welzijnskwartier
- Plangroep
- Jeugdfonds Sport en Cultuur
- Bibliotheek
- Zorg en Zekerheid
- Dunavie
- Zorggroep Katwijk
- Stichting Leergeld
- Politiek (Gemeentebelangen, CDA en PvdA)

Padlet Dialoogbijeenkomst Katwijk

Centraal staat: hoe kunnen we met elkaar toewerken naar een samenhangende aanpak die ervoor zorgt dat de inwoners die het nodig hebben in een vroeg stadium in beeld zijn, worden bereikt en goed worden geholpen, waardoor verergering van de problematiek wordt voorkomen?

1. Waar staan we nu? (Delen)

Welke signalen krijgen jullie van inwoners?

Wat signaleren jullie?

Wat gaat goed en wat gaat minder goed?

Welke ervaringen hebben jullie met het huidige beleid?

3. Welke acties zijn daarvoor nodig? (Schetsen)

Wat kan je morgen anders doen?

Wat zou jij/jouw organisatie concreet kunnen doen?

Wat zijn randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn?

2. Wat is onze opgave/ambitie?(Dromen)

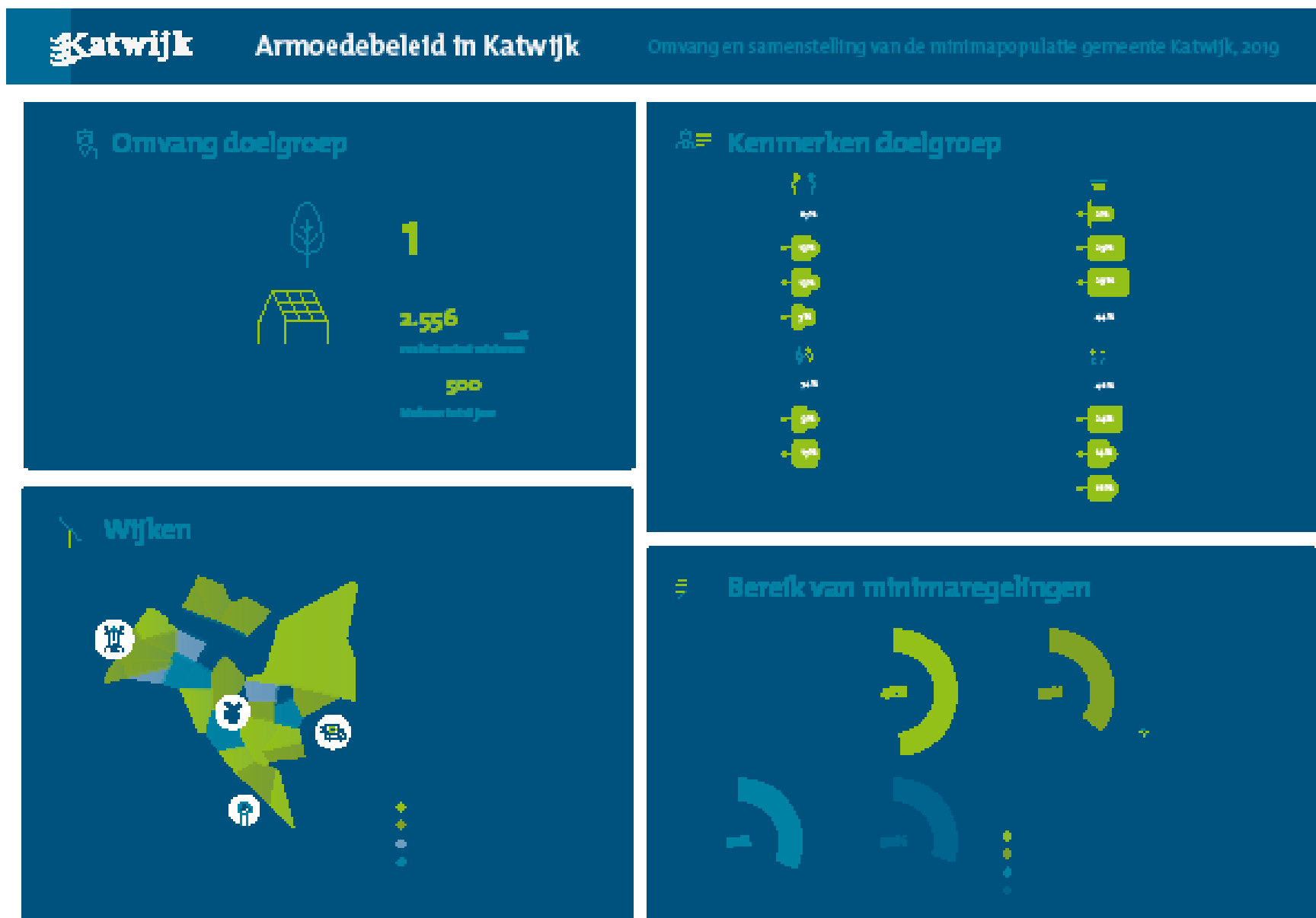
Wat wil je bereiken?

Met welke organisaties wil je samenwerken?

Wat wil je voor bewoners betekenen?

Welke rol krijgt preventie/vroegsignalering hierin

Bijlage 3 Praatplaat aanpak armoede gemeente Katwijk

Bijlage 4 Overzicht regelingen/voorzieningen

Stichting Urgente Noden (SUN)

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Stichting Urgente Noden (SUN) Voorbeeld: SUN Drechtsteden	De noodhulpbureaus van SUN geven (eenmalig) financiële steun aan mensen die in financiële nood verkeren en tussen wal en schip dreigen te raken. Het financiële bedrag verschilt per individu. SUN richt zich op maatwerk om de leefwereld te verbeteren. Het ligt er aan wat mensen nodig hebben, dit kan een fiets zijn, een eenmalige boodschappen-bijdrage of het betalen van een boete, zodat iemand de schuldhulpverlening in kan. Deze gift dient als springplank of als vangnet en kan worden aangevraagd door professionele dienst- en hulpverleners (denk bijv. aan wijkteams, zorginstellingen, thuiszorg, Humanitas, Leger des Heils, reclassering, bewindvoering, VluchtelingenWerk). Randvoorwaarden financiële hulp Voor het overgaan tot een gift, wordt eerst bekeken of er aanspraak gemaakt kan worden op voorliggende voorzieningen als bijzondere bijstand, WMO en zorgverzekering. Wanneer er geen voorliggende wettelijke regelingen of andere voorzieningen beschikbaar zijn, komt iemand in aanmerking voor noodhulp. Doelgroep Huishoudens met een inkomen tot 125% van het minimumloon die in een financiële nood situatie terechtkomen, waarbij er geen tijdig beroep kan worden gedaan op voorzieningen zoals de Participatiewet. Het kan bijvoorbeeld gaan om mensen met een laag inkomen die te maken krijgen met ziekte, handicaps, echtscheiding en werkloosheid.	Een centraal, onafhankelijk adres voor noodhulp. Hulpverleners weten waar ze terecht kunnen, zij hoeven niet meer allerlei verschillende fondsen af te gaan. Noodhulp is toegankelijk inzetbaar via een SUN-noodhulpbureau. De noodhulp vormt een vangnet wanneer formele mogelijkheden niet toereikend zijn. In noodsituaties kan niemand het alleen. Hulpverleners kunnen via het SUN bureau snel inspelen op financiële problemen. Het samenwerkingsverband tussen hulporganisaties, fondsen en de Drechtstedengemeenten kan nu inspelen op urgente nood.	SUN biedt geen structurele hulp. Het gaat om een eenmalige gift. SUN is afhankelijk van fondsen om hun werk te kunnen blijven doen. SUN Drechtsteden werkt alleen met hulpverleners die een convenant zijn aangegaan met SUN Drechtsteden.	Draagvlakonderzoek naar de komst van een SUN-noodhulpbureau onder relevante personen en organisaties. De gemeente betaalt ook mee aan de kosten van dit onderzoek. Conclusies van het onderzoek worden gepresenteerd tijdens een presentatie aan alle betrokkenen. Wanneer er voldoende draagvlak is, is de gemeente co-financier van dit traject. De gemeente betaalt de overheadkosten van SUN-bureaus. SUN start met het formeren van een voorbereidingsgroep (tijdsinvestering).

Meerwaarde SUN noodhulpbureau

Een SUN noodhulpbureau kan een oplossing bieden in individuele noodsituaties waarbij vanuit het reguliere aanbod op dat moment geen adequate oplossingen voor handen zijn.⁴⁹ Een SUN vormt daarbij een aanvulling op de sociale infrastructuur en kan lokale organisaties meer met elkaar verbinden. Een SUN is zelf geen dienstverlenende organisatie, heeft een onafhankelijke positie en heeft dan ook niet de intentie om het werk van lokale organisaties over te nemen. Een SUN verbindt deze organisaties juist met elkaar, door lokale kennis, contacten en middelen samen te brengen. Hierdoor vormt een SUN één overzichtelijk aanvraagpunt waar professionals terecht kunnen met acute financiële noodvragen. Via de combinatie van middelen die SUN in kan zetten, zoals een gift of een lening via het sociaal leenfonds zodat er rust bij de mensen wordt gecreëerd en ze bewegingsruimte wordt geboden om weer perspectief op te bouwen. Er is aandacht voor maatwerk en het voorkomen van problematische schulden. Meerdere SUN-noodhulpbureaus in Nederland hebben hun meerwaarde bewezen. Een SUN kan de gemeente ook ondersteunen bij maatschappelijk vernieuwende initiatieven, zoals het Sociaal Leenfonds in Zoetermeer (wordt hieronder verder toegelicht).^{50,51} Daarnaast kan een SUN noodhulpbureau in sommige gevallen ingeschakeld worden voor medische kosten, voor mensen die onvoldoende of niet verzekerd zijn. Zo kan een SUN noodhulpbureau ondersteunen bij tandartskosten, fysiotherapie, medicijnen of een bril.^{52,53}

49 <https://www.zelfmagazine.nl/artikelen/hulp-bij-acute-financiele-nood/>.

50 <https://www.sunnederland.nl/wp-content/uploads/2018/10/Bevindingen-sociaal-leenfonds.pdf>.

51 <https://www.sunnederland.nl/wp-content/uploads/2018/10/20180718-Naar-een-breder-schuldregelingspalet.pdf>.

52 <http://sundrechtsteden.nl/wp-content/uploads/2020/04/SUNDrechtsteden-Jaarverslag2019.pdf>.

53 <https://www.allesoverhetgebit.nl/alles-over-kosten-en-vergoedingen/vergoedingen-mondzorg/financi%C3%A5le-hulp-voor-mensen-met-een-laag-inkomen/>.

Een SUN noodhulpbureau wordt gefinancierd door donateurs (denk aan fondsen, kerken, bedrijfsleven, particuliere initiatieven). SUN Drechtsteden is bijvoorbeeld opgericht door middel van een fonds.

Gemeente Weert

Meerwaarde voor gemeente Weert (sinds maart 2020 een SUN-noodhulpbureau): vanuit de hulpverlening werd aangegeven dat een urgente bijdrage vaak nodig is om een situatie te stabiliseren om van daaruit het proces van de groei uit armoede weer een boost te geven. Meerdere gesprekspartners (gemeente, hulpverleners, wijknetwerk) geven aan dat een financiële bijdrage een belangrijke prikkel kan en moet zijn in het aanleren van nieuw gedrag of nieuwe vaardigheden, om mensen duurzaam uit armoede te laten groeien. Het SUN-noodhulpbureau vereenvoudigt de bureaucratie: er is één plek waar hulpverleners met vragen terecht kunnen. Aangezien de toekenning van een hulpvraag bij een SUN-noodhulpbureau een gift is, kan er snel ingespeeld worden op acute noodhulp. Het SUN-noodhulpbureau kan de gift (meestal binnen 24 uur) toekennen en is niet gebonden aan bepaalde regels en/of regelingen waar formele organisaties wel mee te maken hebben. Een SUN-noodhulpbureau kan snel inspelen op de vraag. Gevraagd werd naar het nut en de wenselijkheid van een SUN Weert. Gesprekspartners (gemeenten, hulpverleners, wijknetwerk) gaven aan dat een SUN-noodhulpbureau de leefwereld en beleidswereld bij elkaar kan brengen. Verschillende regelingen kennen een andere inkomensgrens, vaak vallen mensen hier net buiten. Een SUN-noodhulpbureau kan haar kennis over deze mensen delen, waardoor procedures beter op elkaar aan kunnen sluiten. Een SUN-noodhulpbureau brengt niet alleen in beeld welke voorzieningen er zijn, maar evalueert ook het gemeentelijk beleid. Op deze manier probeert SUN een betere samenwerking tussen de beleidswereld en de leefwereld te bewerkstelligen. Een lokaal SUN-netwerk past daarnaast

binnen het bestaande beleid in Weert.⁵⁴ In haar beleid gaat het om de volgende uitgangspunten: 1. Preventie van armoede 2. Actieve armoedebestrijding 3. Het bereiken van inwoners die in verborgen armoede leven en 4. Het ondersteunen van inwoners die armoede ervaren zodat zij er niet alleen voor staan.⁵⁵

Gemeente Zoetermeer

De gemeente Zoetermeer ziet de rol van Stichting Urgente Noden als een waardevolle ontwikkeling in het partnernetwerk. SUN beheert een Sociaal Leenfonds en een noodfonds in de gemeente. De stichting ging in 2014 van start in Zoetermeer en is een waardevolle aanvulling op de gemeentelijke voorzieningen.⁵⁶ SUN Zoetermeer heeft een eenmalige subsidie van €45.000 ontvangen vanuit de gemeentelijke armoedegelden om het Sociaal Leenfonds te beheren. De leningen aan het Sociaal Leenfonds worden in termijnen terugbetaald, waardoor het fonds in een periode van 3 jaar weer gevuld is. Het Sociaal Leenfonds is in 2016 geëvalueerd door het college. Uit deze evaluatie blijkt dat inwoners in Zoetermeer op een eenvoudige en toegankelijke wijze financieel worden geholpen. De evaluatie laat zien dat het Sociaal Leenfonds vooral ingezet wordt voor de aflossing van creditkaartschulden of schulden bij webwinkels waar rente over moet worden betaald. Ook wordt het Sociaal Leenfonds regelmatig ingezet bij mensen die recht hebben op toeslagen, maar nog in een behandelijd zitten. De lening kan dan gebruikt worden voor de overbrugging van de behandelijd en wanneer de toeslagen ontvangen zijn, kan de lening afgelost worden. Hiermee wordt voorkomen dat mensen in de schulden komen. Omdat cliënten dankzij het Sociaal Leenfonds aan de aflossing kunnen voldoen, is er direct meer leefgeld in het gezin beschikbaar. De

evaluatie stelt tevens dat de aflossing van de schulden ook op schema lag, mede door de actieve betrokkenheid van de maatschappelijke partners. De evaluatie concludeert dat het Sociaal Leenfonds in een maatschappelijke behoefte voorziet en preventief werkt. Door inwoners van Zoetermeer op een laagdrempelige en toegankelijke manier financieel te helpen, kan voorkomen worden dat mensen (verder) in de schulden raken. Het Sociaal Leenfonds wordt voortgezet, omdat het preventief werkt en escalatie voorkomt. Een onderzoek van SUN Nederland en de NVVK toonde verder aan dat het Sociaal Leenfonds een 'terugbetaal-factor' van ongeveer 95% kent.^{57,58,59}

Gemeente Leiden

In Leiden valt de Stichting Urgente Noden onder het minimabeleid van de gemeente. Naast andere regelingen voor schulden en armoede ontvangt SUN Leiden structureel subsidie van de gemeente in het kader van armoedebestrijding.⁶⁰ SUN Leiden kan gedurende drie jaar per huishouden een maximale gift toekennen van € 750,-. In bijzondere situaties is het mogelijk om een gift van €1000 te ontvangen. In incidentele gevallen kan een aanvraag gehonoreerd worden voor inwoners uit aangrenzende gemeenten.

Sinds 2016 krijgt SUN Leiden jaarlijks tussen de 300 en 400 aanvragen. Dit laat zien dat er behoefte is om urgente noden snel op te pakken en dat hulpverleners de weg naar SUN Leiden goed weten te vinden. De bureaumedewerkers van SUN Leiden bezoeken regelmatig verschillende netwerkbijeenkomsten en adviserende en voorlichtingsbijeenkomsten. Zo brengen ze niet alleen de werkzaamheden van SUN Leiden onder de aandacht, maar blijven de medewerkers

54 <https://gemeenteraad.weert.nl/Vergaderingen/College-van-B-W/2019/08-oktober/10:00/Stichting-Urgente-Noden-SUN-Weert/>

55 Voor meer informatie over het beleid: <https://gemeenteraad.weert.nl>.

56 Bijlage kadernota Meedoen met Meerwaarde <https://zoetermeer.pvda.nl/wp-content/uploads/sites/498/2020/01/Bijlage-Kadernota-Meedoen-met-Meerwaarde.pdf>.

57 <https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/Zoetermeer/d9bd9800-33cb-49a4-bcac-11ad039f5074>.

58 <https://sunzoetermeer.nl/aanvragen/sociaal-leenfonds>.

59 <https://www.sunnederland.nl/wp-content/uploads/2019/07/Jaarrekeningkv-2018-SUNN.pdf>.

60 https://gemeenteraad.leiden.nl/fileadmin/files/Rekenkamer/Onderzoeken_RKC_LL/Zorgen_over_zorg_Quickscan_Sociaal_Domein_Leiden.pdf.

van SUN Leiden goed op de hoogte van veranderingen binnen de aanvragende organisaties. In de resultaten van SUN Leiden is te zien dat veel aanvragen gericht zijn op hulp bij schulden (bijv. huurschuld). SUN Leiden ondersteunt ook mensen die, nadat ze op straat hebben geleefd of uit detentie komen, een nieuwe start willen maken. SUN Leiden kan daar inspringen waar dat voor de Bijzondere Bijstand niet mogelijk is, bijvoorbeeld door administratieve of juridische problemen.⁶¹

Gemeente Haarlem

Het Fonds Urgente Noden (FUN) in Haarlem is er voor inwoners die snel hulp nodig hebben. Het bedrag dat mensen ontvangen is eenmalig en omvat maximaal € 2000,-. Het FUN wordt gefinancierd door regionale maatschappelijke fondsen en kerkelijke fondsen met een maatschappelijke doelstelling. De diaconie van de PKN Haarlem is een van de grotere donateurs van het FUN. Het FUN biedt een uitkomst voor de gemeente, omdat zij niet alle urgente noden op kunnen pakken. Mensen die bij de gemeente tussen wal en schip dreigen te vallen, kunnen terecht bij het FUN wanneer zij in acute financiële nood verkeren.⁶²

⁶¹ https://sunleiden.nl/assets/media/Jaarverslag_2019_SUN_Leiden_def.pdf.

⁶² <https://diaconiehaarlem.nl/interview-fonds-urgente-noden/>.

Jongeren Perspectief Fonds (JPF)

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Jongeren Perspectief Fonds (JPF)	Innovatieve aanpak voor jongeren van 18 t/m 27 jaar met schulden. Niet de schuld maar het toekomstperspectief staat centraal. Doelgroep Jongeren van 18 t/m 27 jaar. De jongeren hebben gemiddeld bijna €11.000 schuld en meerdere schuldeisers. Het JPF koopt de schuld van de jongere over en aan schuldeisers wordt een saneringsbedrag geboden. Afhankelijk van de inkomenssituatie betalen de jongeren de restschuld terug in natura (bijv. stage) of in geld.	Integrale blik naar de woon- en leefsituatie van de jongere met een perspectiefplan op maat, met doelen waaraan de jongere gaat werken. Alle jongeren lopen een maatschappelijke stage om sociaal bewustzijn te creëren. De jongere staat centraal en wordt in zijn/haar kracht gezet om zichzelf te ontwikkelen.	De hulp is niet vrijblijvend. Als de jongere zich niet aan de afspraken houdt, kan dat ertoe leiden dat de begeleiding stopgezet wordt en de schulden alsnog volledig afbetaald moeten worden.	Randvoorwaarden: (Bestuurlijk) draagvlak. Ook wordt van interne en externe ketenpartners bereidheid verwacht om buiten de eigen kaders en richtlijnen te kunnen en durven handelen. ICT-infrastructuur, om een digitaal dossier aan te maken. Softwarepakket Allegro wordt hiervoor gebruikt. Maatschappelijke partijen die van deze aanpak profiteren, waaronder de gemeente, betalen een deel van hun besparing terug aan het fonds. Ook schuldeisers betalen een jaarlijkse kleine bijdrage aan het fonds. Zo is het fonds duurzaam.

Meerwaarde Jongeren Perspectief Fonds (JPF)

Het Schuldenlabo⁷⁰ heeft het JPF geëvalueerd. De JPF-aanpak is als pilot gestart in 2016 in Den Haag. De gemeente biedt verschillende vormen van hulpverlening voor jongeren met (problematische) schulden. Toch wordt een deel van de jongeren niet bereikt en sluit de hulpverlening niet altijd aan op de situatie en behoefte van jongeren. Het JPF richt zich daarbij niet alleen op de schulden die jongeren hebben. Zij hebben vaak ook problemen op andere leefdoe-
meinen. Een integrale aanpak is daarom belangrijk omdat schulden zelden op zichzelf staan. Middels het JPF wordt er samen met de jongeren gewerkt aan een structurele oplossing voor de schulden en wordt er gekeken hoe ze bepaalde doelen kunnen bereiken in andere leefdoe-
meinen (denk aan oplei-
ding, werk, huisvesting en/of (familie)relaties). Deze doelen worden verdeeld in kleine deelstappen, waardoor de jongere steeds kleine successen ervaart. De trajectbegeleider bekrachtigt deze successen ook met positieve feedback en prikkels, om het gewenste gedrag extra te benadrukken. De aanpak richt zich op jongeren met schulden of een zwakke financiële situatie en die daar-
door belemmerd worden in hun maatschappelijke ontwikkeling. Wanneer de schuldenproblematiek van deze jongeren niet wordt aangepakt, zal dit leiden tot hogere maatschappelijke kosten voor alle partijen in de samenleving. Het JPF investeert daarom in de toekomst van deze jongeren, om te zorgen voor financieel gezonde(re) volwassenen.

De pilot bleek erg succesvol door de integrale en snelle aanpak. Partijen moesten buiten de kaders leren denken om tot een duurzame oplossing te komen.⁶³ Door jongeren eerst schuldenzorgvrij te maken en daarna te focussen op coaching en begeleiding, kunnen jongeren zich focussen op het werken aan een duurzame financiële situatie.

63 <https://www.morgens.nl/magazine/hoe-opgavegericht-werken-kan-helpen-bij-uitdagingen-rondom-schulden-schuldenlabo70>.

Dit had direct een verlichtend effect, waardoor jongeren minder stress ervaren en beter in staat zijn om in actie te komen. De JPF-aanpak brengt de aanpak van multiproblematiek, het stabiliseren van de leef- en schuldensituatie, schuldre-
geling en (financiële) coaching bijeen in één traject. Deze werkvelden worden tegelijkertijd aangepakt, waarbij jongeren terug kunnen vallen op de traject-
begeleider die hen ondersteunt. De trajectbegeleider begeleidt de jongere naar zelfredzaamheid, zelfvertrouwen en autonomie. De begeleiding is daarbij op maat en gaat uit van de behoefte van de jongere. Het is daarom ook belang-
rijk dat de trajectbegeleider een vertrouwensrelatie opbouwt met de jongere, aansluit bij de leefwereld en het referentiekader van de jongere leert kennen. Stress over geldzorgen zorgt ervoor dat jongeren weinig ruimte hebben voor lange-termijn-denken. Door die stress weg te nemen, raken jongeren steeds gemotiveerder om hun problemen ook daadwerkelijk aan te pakken.^{64'65'66'67} Op verzoek van diverse gemeenten is er tevens een handreiking beschikbaar voor gemeenten die geïnteresseerd zijn in het implementeren van een derge-
lijke aanpak in hun gemeente. In de handreiking wordt aandacht besteed aan de trajectbegeleiding, schuldregelen en randvoorwaarden die nodig zijn voor een succesvolle aanpak.^{68'69}

Momenteel loopt er een effectmeting naar de effectiviteit en het maatschap-
pelijk effect van het JPF in opdracht van de gemeente Den Haag en Stichting Jongeren Perspectief Fonds.

64 https://schuldenlabo70.nl/wp-content/uploads/2017/12/JPF_RAPPORT.pdf.

65 <https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/5209360/2/RIS296719%20Tussentijdse%20evaluatie%20Jongeren%20Perspectieffonds%20en%20inzet%20peer-educators>

66 https://www.divosa.nl/sites/default/files/1.8_schuldenlabo70_-_jpf.pdf.

67 <https://theoptimist.nl/daily/jongeren-perspectief-fonds-werkt/>.

68 <https://schuldenlabo70.nl/handreiking-jongeren-perspectief-aanpak-beschikbaar-voor-gemeenten/>.

69 https://92078653-dafc-4ef9-bc00-d852d224bfcc.filesusr.com/ugd/1e313f_8aaa628c698e421484d0616508dd400e.pdf.

Vaste Lasten Pakket (VLP)

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Vaste Lasten Pakket	Het Vaste Lasten Pakket is er voor mensen met geldzorgen, die risico lopen op schulden en misschien al te maken hebben met betaalproblemen. Met het Vaste Lasten Pakket zijn de maandelijkse betalingen voor de belangrijkste vaste lasten centraal geregeld. Doelgroep Bijvoorbeeld studenten die voor het eerst gaan huren of mensen die uitstromen uit budgetbeheer en die hun financiën weer zelf gaan beheren. Het VLP vormt een hulpmiddel om te voorkomen dat er (nieuwe) problemen ontstaan.	Het bedrag voor de vaste lasten wordt na ontvangst van het inkomen automatisch opzij gezet. Deelnemers ontvangen een financieel voordeel op hun vaste lasten (in de pilot €30 per maand). Deelnemers blijven bij hun eigen leveranciers van vaste lasten producten (zorgverzekering, hypotheek/huur, energie, water, internet/TV/mobiel, enkele basisverzekeringen). Het VLP wordt ingezet als preventiemiddel, om te voorkomen dat mensen problematische schulden opbouwen. Het VLP wordt aangeboden aan mensen die uitstromen uit schuldhulpverlening, als onderdeel van de nazorg. Het leidt tot het verminderen van financiële stress.	Het Vaste Lasten Pakket zit nu nog in de testfase. Op dit moment zijn de knelpunten nog niet bekend. <i>Corona heeft de ontwikkeling van de pilots vertraagd.</i>	Het VLP heeft subsidie ontvangen van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het idee is dat er eind 2020 meer gemeenten mee kunnen doen. Deelname aan het VLP gebeurt via 'toeleiders': partners waarmee het VLP samenwerkt zoals gemeenten, maatschappelijke partners, sociale werkgevers of vaste lasten partners. Bij voldoende deelnemers zijn de bijdragen van de Vaste Lasten Partners (leveranciers) volledig dekkend voor: Financieel voordeel voor de deelnemers (70%) + Kosten voor uitvoering en doorontwikkeling (30%).

Meerwaarde Vaste Lasten Pakket (VLP)

De ontwikkeling van het Vaste Lasten Pakket is gestart in 2018. Vanaf augustus 2019 zijn de eerste deelnemers ingestroomd in Den Haag. Momenteel voert de HU/HvA een effect-evaluatie uit. Het onderzoek loopt van juli 2019 tot najaar 2020.^{70,71} Helaas zijn de resultaten hier momenteel nog niet van bekend. Ook overig onderzoek naar de succesfactoren ontbreekt. Het Nibud is als adviseur betrokken bij het ontwikkelen van het Vaste Lasten Pakket en meldt als volgt: 'Uit onze Nibud-onderzoeken blijkt dat er een duidelijk verband is tussen schulden en financiële stress. Mensen komen hierdoor vaak in een negatieve spiraal terecht. Het Vaste Lasten Pakket kan die spiraal doorbreken.'⁷²

Uit informatie over het VLP is te halen dat het ervoor zorgt dat de belangrijkste vaste lasten maandelijks betaald worden. Het VLP zorgt dat dit centraal geregeld wordt. Hierdoor hebben mensen direct een overzicht van wat ze de rest van de maand nog te besteden hebben en hebben ze tevens minder zorgen omdat de vaste lasten (op tijd) betaald worden. Het VLP schept rust en biedt ruimte aan mensen met beginnende financiële problemen, zodat zij weer financieel stabiel kunnen worden. Hiermee voorkomt het VLP dat mensen te maken krijgen met problematische schulden.⁷³ Door in een vroeg stadium mensen te ondersteunen, wordt voorkomen dat schulden (en maatschappelijke kosten) verder oplopen. Het VLP hoopt dat het gebruik van het traject de kans op terugval zal verkleinen. Wanneer er toch financiële problemen dreigen te ontstaan, zal het VLP zorgen voor snelle signalering. Ze zoeken naar een oplossing of verwijzen door naar (schuld)hulp.

70 https://www.vastelastenpakket.nl/files/2019_08_13_VLP_presentatie_en_demo_pilot_Den_Haag_v4_augustus_111962167602.pdf.

71 <https://schuldenenincasso.nl/project/lopend/vaste-lasten-pakket/>. Het onderzoek is medio maart 2021 nog niet afgerond.

72 Nibud: 'Het Vaste Lasten Pakket kan de negatieve spiraal doorbreken' - Credit Expo Nederland

73 <https://schuldenlabo70.nl/project/vaste-lasten-pakket/>.

Het VLP wil zich in vijf jaar ontwikkelen van een kleinschalige pilot naar een landelijk werkend platform en onafhankelijk systeem.⁷⁴ Er zijn inmiddels al veel partijen betrokken.⁷⁵

Het Verwey-Jonker Instituut heeft onderzoek gedaan naar de financiële zelfredzaamheid van statushouders en naar pilots die zijn opgericht vanuit de Veranderopgave Inburgering. Hieruit komt naar voren dat verschillende gemeenten die hulp en ondersteuning bieden aan statushouders goede ervaringen hebben met het Vaste Lasten Pakket.⁷⁶

Gemeente Utrecht

Het Huishoudboekje, ontwikkeld en geïmplementeerd in Utrecht, biedt deelnemers een overzicht in hun financiën en helpt bij het verminderen van geldstress. In 2020 wordt er gewerkt aan een koppeling van het Huishoudboekje met het Vaste Lasten Pakket. Er wordt tevens gekeken of het concept ook uitgerold kan worden in andere gemeenten. De vaste lasten worden via het Huishoudboekje betaald. Zo houden deelnemers overzicht over hun financiën en kunnen zij zich richten op andere zaken, zoals werk of studeren. Schulden worden op deze manier ook voorkomen.⁷⁷

74 https://www.vastelastenpakket.nl/files/2019_08_13_VLP_presentatie_en_demo_pilot_Den_Haag_v4_augustus_111962167602.pdf

75 Vaste Lasten Leveranciers: KPN, Aegon, Green Choice, Rabobank, Vodafone, Ziggo, Zilveren Kruis, Dunea, Staedion, CZ, ASR, Nationale Nederlanden, VGZ en DSW. Technische partners: Moneyou GO, Buddy Payments, Huishoudboekje. Kennispartners: Purpose, Gemeente Den Haag, Schuldenlabo70, HU, HvA.

76 https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2020/07/319360_Evaluatie_Pilots_veranderopgave_inburgering_WEB-2.pdf.

77 <https://www.vastelastenpakket.nl/huishoudboekje-gemeente-utrecht>.

Gemeente Rotterdam

In april 2020 startte een pilot van het Vaste Lasten Pakket in Rotterdam. De pilot is gericht op mensen die na een traject van schuldhulp (na uitstroom uit Budgetbeheer) weer schuldenvrij een nieuwe start maken. Om geldzaken direct goed te regelen, wordt gebruik gemaakt van het Vaste Lasten Pakket. Door mensen hierin te ondersteunen, kunnen (nieuwe) geldproblemen voorkomen worden. Vanuit de pilot wordt ook gekeken of verschillende maatschappelijke organisaties in de stad andere doelgroepen kunnen benaderen.⁷⁸

Gemeente Schiedam

De gemeente Schiedam zet in op preventie van schulden. De gemeente wil voorkomen dat inwoners schulden ontwikkelen. De pilot met het Vaste Lasten Pakket is onlangs (mei 2020) gestart. Het project zal zich in eerste instantie richten op mensen die uitstromen uit een schuldhulpverleningstraject van de gemeente. De gemeente hoopt dat met het gebruik van het VLP de kans op terugval zal verkleinen. De gemeente Schiedam is, net als Rotterdam, in gesprek met andere maatschappelijke partners in de stad die eventueel een rol zouden kunnen vervullen in de pilot.⁷⁹

⁷⁸ <https://www.vastelastenpakket.nl/vlprotterdam>.

⁷⁹ <https://www.vastelastenpakket.nl/pilot-in-gemeente-schiedam>.

Aansluiten bij Kredietbank Nederland of Gemeentelijke Kredietbank

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Kredietbank	Een Kredietbank biedt verschillende diensten waaronder de schuldhulpverlening, schuldbemiddeling, budgetbeheer en kredietverlening. Mensen kunnen een persoonlijke lening of een sociale lening aanvragen. Een Kredietbank helpt met Inkomensbeheer om de vaste lasten altijd op tijd te betalen. De Kredietbank helpt tevens bij (het oplossen van) schulden. Doelgroep Mensen met financiële problemen. Mensen kunnen terecht bij de Kredietbank om een lening aan te vragen, voor hulp bij inkomensbeheer en voor hulp bij schulden.	Een Kredietbank heeft alles in huis. Een Kredietbank zet zich in om laaggeletterdheid onder hun klanten in kaart te brengen en met die gegevens een aanpak op te stellen. Verschillende materialen zijn op de website Lezen is niet begrijpen te vinden. Een Kredietbank heeft via Afgelost = Opge-lost communicatiemiddelen ontwikkeld die de doelgroep overtuigt van het belang om in een vroeg stadium contact te zoeken met professionele schuldhulpverleners. Een Kredietbank biedt ook preventieproducten aan in het kader van vroegsignalering. Een Kredietbank is een flexibele organisatie en faciliteert de gemeente om haar regierol optimaal te vervullen. Dit kan in de vorm van de totale schuldhulpverlening of het uitvoeren van onderdelen van de schuldhulpverlening, zoals inkomensbeheer of de schuldregelingsfase. Kredietverlening: het is mogelijk om een saneringskrediet in te stellen. Het voordeel voor de klant is dat hij maar 1 aflossingsplicht heeft. Het voordeel voor de schuldeiser is dat het hem administratieve kosten scheelt en ze ontvangen het bedrag in een keer (vooraf). Gelden van bijvoorbeeld de Belasting worden veilig aangehouden (in andere gevallen komt dit op een individuele klantrekening te staan). vervolg volgende pagina	Extra instantie of bijvoorbeeld als vervanging van de schuldhulpverlening bij Plan-groep. De gemeente Katwijk heeft nog geen eigen Kredietbank, maar kan afspraken maken met de Kredietbank Nederland of een Kredietbank in de regio. Het ontbreekt veel gemeenten aan ervaring met deze methode. Deels door de gewoonte om te kiezen voor schuldbemiddeling, deels door gebrek aan informatie. Anderen zijn huiverig voor de financiële risico's (hoewel in de praktijk het terugbetalingspercentage daar geen aanleiding toe geeft).	Steeds meer gemeenten werken met de Kredietbank via een aanbesteding. De gemeente kan kiezen voor verschillende diensten, zoals het beheer van de vaste lasten, Budgetbeheer, Budgethulp, Budgetcoaching en/of bewindvoering. Een Kredietbank werkt zonder winstoogmerk. Er wordt een overeenkomst afgesloten er zijn geen kosten aan verbonden behalve een borgstelling. Bij kredietverlening is de borgstelling gemiddeld 2% per krediet (bv. 2 euro bij een lening van 1000 euro). Dit verschilt per gemeente.

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Vervolg Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Kredietbank		Er zijn ook speciale kredieten mogelijk bijvoorbeeld voor statushouders (bv. voor het inrichten van hun woning), ouderen, alleenstaanden of m.b.t. verduurzaming. Een Kredietbank is flexibel om dit in te richten o.b.v. het beleid van de gemeente. De Kredietbank zoekt de samenwerking op met de ketenpartners. Hierdoor kan er snel geschakeld worden met andere instanties (van de gemeente, zoals Wmo, sociale dienst) of het maatschappelijk werk.⁸⁰ Kredietbank heeft een sociale functie: ze maken financiële participatie mogelijk voor de groep mensen die bij gewone banken voor een dichte deur staat.		

⁸⁰ Aanvullend gesprek met financieel Directeur van de Kredietbank Nederland. Zie voor meer informatie over het saneringskrediet: [Home](#) - SBN.

Meerwaarde aansluiten bij een Kredietbank

Een Kredietbank helpt gemeenten bij de uitvoering van schuldhulpverlening. De Kredietbank kan de totale schuldhulpverlening voor hun rekening nemen, maar kunnen ook onderdelen van de schuldhulpverlening uitvoeren, zoals inkomensbeheer of de schuldregelingsfase. In 213 gemeenten bestaan er relaties met een van de Kredietbanken (bron: NVVK onderzoek feb 2020). Er zijn 23 Kredietbanken in Nederland. Bovenal is de Kredietbank de enige partij die kredieten kan verlenen en het gelden mogen beheren.⁸¹

Tegenwoordig wordt er steeds meer waarde gehecht aan het saneringskredieten.⁸² Met saneringskredieten worden alle schuldeisers in een keer afgelost. Er is nog maar één schuldeiser (de Kredietbank). Er ontstaat rust waardoor er meer ruimte bij de hulpvrager is om aan andere zaken te werken. Er is nog maar één resterende schuldeiser (de Kredietbank). Wat onmogelijk kan worden betaald, wordt gesaneerd waardoor betere kansen ontstaan op het volgen van een opleiding, het vinden van werk en het anders omgaan met geld. Hierdoor wint het saneringskrediet aan populariteit, waarbij de kredietverstrekkers veel aandacht geven aan gedragsverandering. Er wordt ingezet op een duurzame oplossing en er wordt voorkomen dat hulpvragers over een paar jaar weer op de stoep staan.

97% lost het saneringskrediet succesvol af. Een eventuele inkomensverhoging in de periode van 3 jaar mag de hulpvrager zelf houden. Voor een schuldeiser zorgt het voor geringere administratieve belasting. Dit heeft tegelijkertijd ook voordelen voor de hulpverlening: meer tijd om te werken aan gedragsverandering. Met name voor de mensen met hardnekkige problematische schulden en een laag inkomen - dit is verreweg de grootste groep onder de

hulpvragers - is een saneringskrediet de beste oplossing. Het gemiddelde saneringskrediet betreft 2500,- euro. Sommige gemeenten zijn wat terughoudend vanwege financiële risico's. De NVVK werkt aan de oprichting van een Landelijk Waarborgfonds Saneringskrediet om gemeenten tegemoet te komen. Het ziet ernaar uit dat zowel de overheid (vanuit de overheidsschuldeisers), banken en andere private partijen (energiebedrijven, zorgverzekeraars en telecombedrijven) het fonds samen gaan vullen.⁸³

De Rekenkamercommissie Hoorn heeft een onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening. De gemeente Hoorn heeft de Kredietbank Nederland ingeschakeld in de schuldregelingsfase. De Kredietbank spoort inwoners aan om een overzicht te maken van de schulden zodat er een dossier ontstaat. De Kredietbank voert vervolgens een dossiercheck uit om te kijken of er een minnelijk traject of een wettelijk traject ingezet wordt. De Rekenkamercommissie stelt wel dat deze overdracht wel zorgvuldig moet gebeuren, om uitval en onrust bij bewoners te voorkomen. Wanneer inwoners bij de Kredietbank een schuldregelingstraject in gaan, blijven de schuldhulpverleners vanuit de gemeente doorgaans wel aangehaakt op de achtergrond. Een Gemeentelijke Kredietbank richt zich niet alleen op het oplossen van schulden, ze werken ook aan het voorkomen van schulden. De Kredietbank zoekt actief de samenwerking op met gemeenten, ketenpartners en brancheverenigingen om de taboes rond schuldhulpverlening te doorbreken en te werken aan preventie. Daarnaast werkt de Kredietbank met Geldfit Nederland, een preventie aanpak die hulp biedt aan mensen die hulp nodig hebben bij geldzaken.^{84,85,86}

83 FACTSHEET Saneringskrediet & Sociale Kredietbanken Nederland, zie Home - SBN; NVVK publiceert petitie voor landelijk Waarborgfonds Saneringskrediet - NVVK.

84 <https://www.kredietbanknederland.nl/nieuws/geldfit>.

85 <https://www.kredietbanknederland.nl/samenwerkingen/projecten>.

86 <https://www.hoorn.nl/bestanden/documenten/rekenkamer/eindrapport%20schuldhulpverlening%202020.pdf>.

81 Aanvullend gesprek met financieel directeur van de Kredietbank Nederland.

82 Zie ook: [Gemeente gaat schulden van jongeren overnemen | Het Parool](#).

In Rotterdam heeft de gemeente een samenwerking tussen de Kredietbank en het maatschappelijk werk geïnitieerd. Aanleiding voor deze samenwerking waren de lange wachtlijsten bij de Kredietbank. De Kredietbank streefde ernaar de schuldproblematiek van alle mensen op te lossen, maar dit was niet haalbaar. Door de werkzaamheden uit te splitsen en maatschappelijk werk ook bij de schulddienstverlening te betrekken, worden mensen door de juiste instantie geholpen. De Kredietbank richt zich op het beheersbaar maken van de schulden en, waar nodig, het opzetten van een schuldhulpverlening. Het maatschappelijk werk richt zich op de benodigde gedragsverandering bij mensen. De gemeente Rotterdam zet in op een integrale aanpak, waarbij niet alleen de schuldproblematiek wordt aangepakt, maar ook aandacht wordt besteed aan het vergroten van de zelfredzaamheid. Zo wil de gemeente voorkomen dat Rotterdammers (problematische) schulden maken en door deze schulden niet meer kunnen participeren in de samenleving.⁸⁷ Wanneer een klant terechtkomt bij de Kredietbank, worden de problemen in kaart gebracht. Er is aandacht voor de achtergrond van de problematiek en bij complexe multi-problematiek, wordt er contact opgenomen met maatschappelijk werk. Voor deze mensen is het namelijk niet zinvol om op dat moment al een schulddienstverlenings-traject te starten.

⁸⁷ https://www.divosa.nl/sites/default/files/onderwerp_bestanden/schuldhulpverlening_in_de_keten.pdf.

De Nederlandse Schuldhulproute (NSR)

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
De Nederlandse Schuldhulproute (met als onderdeel GeldFit)	In de Nederlandse Schuldhulproute werken bedrijven, gemeenten en schuldhulpverleners samen. Eén infrastructuur, die snel leidt naar een bewezen effectief hulpaanbod bij (beginnende) financiële problemen. Geldfit is onderdeel van de Nederlandse Schuldhulproute, waarbij samenwerking van verschillende partijen zorgt voor gerichte hulp bij (beginnende) financiële problemen. De Nederlandse Schuldhulproute bestaat uit een samenwerking tussen Geldfit.nl, SchuldenlabNL, fiKks, Moedige Dialoog en de Nederlandse Vereniging van Banken. Doelstellingen: (1) bewustwording en voorlichting en (2) borgen Nederland Financieel Gezond insteek (3) concretiseren Nederland Financieel Gezond en (4) bevorderen Nederland Financieel Gezond. Doelgroep Mensen met betalingsachterstanden of schulden.	Gericht op preventie. Via geldfit.nl kan een bezoeker zijn of haar financiële situatie vaststellen. Dat gebeurt d.m.v. een eenvoudige anonieme online test. Geldfit biedt een lokale aanpak om burgers met schuldzorgen goed en snel te helpen. Geldfit biedt zelfhulpoplossingen (Nibud tools of verwijzing naar een budgetapp). Een digitale vrijwilliger (buddy) van fiKks die geografisch onafhankelijk ingezet wordt voor hulp op afstand. Kan ook anoniem. Geldfit leidt direct naar een aangesloten offline (vrijwilligers) organisatie in de gemeente waar de burger woont (bijv. Humanitas, SchuldHulpMaatje). Iemand met zware schuldenproblematiek wordt doorverwezen naar de formele schuldhulpverlening van de gemeente. Laagdrempelige route naar de juiste hulp.	Het kost geld maar er zijn nu mogelijkheden voor subsidie vanuit SZW.	Gemeenten moeten hier kosten voor betalen en het is altijd maatwerk. Er zijn twee pakketten: 1.Basispakket. Het vinden, bereiken en meenemen van inwoners in de gemeentelijke schuldhulpketen. Het tarief voor een jaarabonnement is gebaseerd op aantal inwoners en de hoogte van het gemeentelijk budget sociaal domein. 2.Pluspakket. Vormt een aanvulling op het basispakket: AVG-proof data analysesmogelijkheden + risicowijken worden specifiek op profiel benaderd. Het tarief voor dit pakket is afhankelijk van de individuele lokale wensen van de gemeente en wordt op verzoek samen uitgewerkt. Maatwerk is altijd mogelijk.

Meerwaarde Nederlandse Schuldhulproute

De Nederlandse Schuldhulproute is de opschaling van een succesvolle pilot uit 2019, waarin vier banken samenwerkten met partners uit het schuldendomein in vijf gemeenten.⁸⁸ Met de pilot is bewezen dat (beginnende) schulden in een vroeg stadium gesignaleerd kunnen worden en dat mensen bereikt én geactiveerd kunnen worden.⁸⁹ De Nederlandse Schuldhulproute is een publiek-private samenwerking.^{90,91} Wanneer iemand via de Schuldhulproute in beeld komt, is het belangrijk dat diegene ook daadwerkelijk bij de professional uitkomt als dat nodig is.⁹² Het idee achter de Nederlandse Schuldhulproute is het signaleren van schulden op basis van klantdata. Cliënten worden via hun bank binnen een aantal muisklikken naar Geldfit geleid: het begin van de schuldhulproute om klanten naar de juiste informatie te leiden.

Geldfit is een samenwerking tussen gemeentes, organisaties, bedrijven en netwerken en biedt een preventieve aanpak voor mensen met financiële problemen. Op de website Geldfit.nl kunnen mensen anoniem een test doen om snel inzicht te krijgen in hun financiële situaties. Op basis van de ingevulde informatie krijgt een bezoeker vervolgens een gepast hulpaanbod, zoals tips, tools of een doorverwijzing naar hulpverlening bij een (lokale) instantie. De test is gratis en wordt aangepast aan de gemeente waar de bezoeker woont. De informatie die de site verzameld wordt vervolgens AVG-proof en op geaggregeerd niveau geleverd aan gemeenten en toeleidende bedrijven die een contract hebben met Geldfit. Op die manier krijgen zij inzicht in wat er speelt binnen hun gemeente en kan daar op geanticipeerd worden. Daarnaast biedt

Geldfit aanmeldservices en ondersteuning bij experimenten en doelgroep-analyses. Gemeenten en bedrijven kunnen op deze manier klanten en inwoners bereiken en activeren.⁹³ Per 1 maart 2020 is gemeente Breda een samenwerking aangegaan met Geldfit. Inwoners van Breda worden op een laagdrempelige en eenvoudige manier bereikt.⁹⁴

In 37 gemeenten levert de NSR bijdrage aan het vroegtijdig bereiken van mensen en bij het (eerder) vinden van hulp en om schulden te voorkomen. De Nederlandse Schuldhulproute breidt haar bereik steeds verder uit, nu ook de VGZ (de op een na grootste zorgverzekeraar in Nederland), is aangesloten bij de schuldhulproute. Steeds meer mensen met schuldzorgen weten inmiddels de schuldhulproute te vinden.⁹⁵ De Nederlandse Schuldhulproute is nog steeds in ontwikkeling. De route is afgelopen zomer uitgebreid met een gratis telefoonnummer (0800-8115), MoneyFit voor jongeren en Geldfit Zakelijk voor ondernemers.⁹⁶ MoneyFit is tevens het jongerenportal van SchuldHulpMaatje Nederland.⁹⁷ Er is nog veel schuldschaamte en het schuldhulplandschap is voor veel mensen complex. Daarom wordt er samen met gemeenten, bedrijven en schuldhulporganisaties gewerkt aan één centrale schuldhulproute. De route verwijst naar gepaste hulp, van preventie tot hulpverlening.⁹⁸

88 <https://www.nvb.nl/bank-en-data/samen-schuldzorgen-voorkomen/>.

89 <https://nederlandseschuldhulproute.nl/wat-is-het/>.

90 https://www.ggn.nl/app/uploads/2020/04/WP_Problematische-schulden-in-Nederland-online_DEF_21-april-2020.pdf

91 <https://vimeo.com/369321743/369321743>.

92 <https://jaarverslag.nvvk.eu/2019/vogelvlucht/index.html>.

93 <https://geldfitnederland.nl/over/>.

94 <https://geldfitnederland.nl/nieuws/gemeente-breda-gaat-samenwerking-aan-met-geldfit/>.

95 <https://geldfitnederland.nl/nieuws/nederlandse-schuldhulproute-werkt-met-vgz-aan-schuldzorgenvrij-nederland/>.

96 <https://nederlandseschuldhulproute.nl/geldfit-en-schuldenlabnl-gaan-samenwerking-aan-binnen-nederlandse-schuldhulproute/>.

97 <https://moneyfit.nl/over-ons/>.

98 <https://nederlandseschuldhulproute.nl/groeiend-aantal-mensen-met-geldproblemen/>.

Op 3 december 2020 heeft de NSR een brief gestuurd naar 355 wethouders van alle gemeenten in Nederland. In de brief worden gemeenten opgeroepen om mee te doen met de Nederlandse Schuldhulproute. "Met een subsidie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt het mogelijk gemaakt dat meer mensen op een laagdrempelige manier passende, lokale hulp vinden. Daarvoor is nodig dat méér gemeenten aansluiten op de Nederlandse Schuldhulproute (NSR)".⁹⁹ In februari 2021 is vanuit het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de campagne 'De eerste stap helpt je verder' gestart. Het ministerie wil dat particulieren en ondernemers snel aan de bel trekken als ze geldzorgen hebben en weten waar zij welke ondersteuning kunnen krijgen. "Om de drempel naar hulp te verlagen, kunnen mensen op de website Geldfit.nl aan de hand van een korte online test te weten komen hoe hun financiële situatie is en welke ondersteuning er voorhanden is. Dat kan een gerichte verwijzing zijn naar een website, maar ook een buddy, een budgetcoach van een vrijwilligersorganisatie of schuldhulpverlening van de gemeente. Ook is het mogelijk om via het gratis telefoonnummer 0800-8115 anoniem advies op maat te krijgen".¹⁰⁰ Momenteel is een gratis promotiepakket beschikbaar. De eerste geluiden zijn positief. Gemeenten zien 0800-8115 en het gratis promotiepakket als aanvulling op hun huidige schuldenbeleid. "80% van de gemeenten die gereageerd hebben is al bekend met 0800-8115, dat sinds september 2020 landelijk bereikbaar is voor mensen met geldzorgen. Voor bijna 60% van de gemeenten blijkt het nummer nu al een grote meerwaarde te hebben. Gemeenten krijgen door de laagdrempeligheid en anonimiteit van het telefoonnummer meer mensen met geldzorgen in beeld. Dit zien we ook terug in de maandelijks honderden bellers."¹⁰¹

99 Brief aan wethouders in Nederland (nederlandseschuldhulproute.nl).

100 Persbericht - Overheids campagne "De eerste stap helpt je verder" verwijst naar Geldfit.nl - Nederlandse Schuldhulproute.

101 Gemeenten positief over 0800-8115 en promotiepakket - Nederlandse Schuldhulproute.

Gemeente Den Bosch

De gemeente Den Bosch sloot zich onlangs aan bij de Nederlandse Schuldhulproute. De gemeente heeft een Eerste Hulp bij Geldzaken punt ingericht bij het Werkontwikkelbedrijf. Zij zien dat steeds meer mensen de weg naar het geldzaken punt weten te vinden, waarna zij ze verder kunnen helpen. De dienstverlening is laagdrempelig ingericht. Ze zitten op een drukke plek, waar de hulpvraag speelt. Burgers kunnen makkelijk naar binnen lopen en er wordt geprobeerd om zo veel mogelijk vragen direct af te handelen, door de juiste expertise erbij te betrekken. De deelname aan de Nederlandse Schuldhulproute kost de gemeente geld, maar het levert ook besparingen op. Bijvoorbeeld op bijzondere bijstand. De Nederlandse Schuldhulproute vormt een mooie aansluiting op het huidige beleid, o.a. het Eerste Hulp bij Geldzaken punt. De gemeente zet in op vroegsignalering en wil voorkomen dat schulden problematisch worden.¹⁰² Hierop wordt straks uitgebreider ingegaan bij het casusonderzoek.

Ook grote steden waaronder Amsterdam, Den Haag en Utrecht doen mee aan de NSR. De Nederlandse Schuldhulproute is tot op heden nog niet officieel geëvalueerd. In een eigen presentatie van de NSR worden verschillende resultaten genoemd van de aanpak in Amsterdam in de periode van april tot oktober 2020:

15.318	bezoeken op Geldfit.nl
181	betalingsregelingen getroffen
662	mensen geholpen via zelfhulp
5.752	adviezen gegeven. ¹⁰³

102 <https://schuldenlab070.nl/wp-content/uploads/2020/02/speciale-krant.pdf>.

103 Voor meer informatie zie de volgende link: [20201110-studiedag-presentatie-martin-suithoff.pdf](https://schuldenlab070.nl/wp-content/uploads/2020/11/20201110-studiedag-presentatie-martin-suithoff.pdf)

Op 9 februari 2021 brengt de NSR een bestuurs- en directieverslag uit. Hierin staan de volgende cijfers:

- 37 gemeenten zijn aangesloten zijn op de route van Stichting NSR, waarvan 19 nieuw in 2020.
- 17 bedrijven aangesloten op de route, waarvan 11 nieuw in 2020.
- 189.844 mensen hebben Geldfit.nl bezocht.

Er zijn 53.135 adviezen gegeven.

- 7.389 zijn geholpen via zelfhulp.
- 6.544 mensen zijn geholpen door gemeentelijke schuldhulp.
- 1.982 mensen zijn doorverwezen naar een betalingsregeling.
- 1.591 mensen zijn gekoppeld aan een online coach.
- 653 mensen zijn in contact gebracht met vrijwilligershulp.¹⁰⁴

¹⁰⁴ <https://nederlandseschuldhulproute.nl/wp-content/uploads/2021/02/Bestuurs-en-directieverslag-2020.pdf>

Landelijke Armoedecoalitie / Armoedecoalitie Utrecht

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Landelijke Armoedecoalitie / Armoedecoalitie Utrecht	De Landelijke Armoedecoalitie vormt een samenwerkingsverband van een groot aantal maatschappelijke organisaties, initiatieven en belangenbehartigers. Het gaat onder andere om organisaties in de maatschappelijke opvang en hulp & dienstverlening, het onderwijs, woningcorporaties, belangenorganisaties, erva-ringsdeskundigen en kerken. Het is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: ATD Vierde Wereld, FNV, Gemeente Utrecht, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, NVVK, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SUNN, Valente, Woonbond, Armoedecoalitie Utrecht. De coalitie treedt regelmatig naar buiten en zorgt voor aandacht en blijvende agendering van dit thema (armoede) in de (landelijke) politiek (recent bijv. met de coronacrisis).¹⁰⁵ De leden van de coalitie hebben als doel: armoede bestrijden en sociale uitsluiting tegengaan. Ze willen perspectief bieden aan mensen in armoede en schulden – in het bijzonder kinderen. De coalitie wil dit bereiken door de handen ineen te slaan, hulp- en dienstverlening te verbeteren en met vernieuwende initiatieven te komen. Doelgroep Mensen die te maken hebben met armoede en sociale uitsluiting.	In dit netwerk komen landelijke partijen bij elkaar die actief zijn bij de bestrijding van armoede en het aanpakken van de schuldenproblematiek. 50 organisaties zijn aangesloten bij het netwerk. De Landelijke Armoedecoalitie lobbyt bij het Rijk voor een toereikend inkomen voor alle inwoners van Nederland. De Armoedecoalitie Utrecht heeft een stroomschema ontwikkeld waarin mensen makkelijk kunnen zien of ze in aanmerking komen voor een fonds en hoe ze dit moeten aanvragen. Ook bruikbaar voor hulpverleners. Aandacht voor problemen op meerdere leefdomeinen. De Armoedecoalitie richt zich op het betrekken van scholen bij het aanpakken van armoede en schulden. De Armoedecoalitie probeert ook actief mensen met een niet-westerse migratieachtergrond te bereiken.	Tot nu toe is alleen de gemeente Utrecht als gemeente aangesloten bij de Landelijke Armoedecoalitie.	Bepaalde projecten binnen de Armoedecoalitie worden gefinancierd door fondsen. Zo heeft RDO De Balije een project gefinancierd om wegwijs te worden in fondsen en regelingen. Ze krijgen ook een vergoeding vanuit het Rijk. Ondernemers kunnen ook een bijdrage leveren. Zo stelde Hans Anders in 2019 een cheque ter waarde van €15.000,- beschikbaar voor een oogmeting en bril met bijpassende glazen.

¹⁰⁵ <https://www.armoedecoalitie-utrecht.nl/nieuws/oproep-landelijke-armoedecoalitie-i-v-m-corona/>.

Meerwaarde Landelijke Armoedecoalitie

De Landelijke Armoedecoalitie is een bundeling van landelijk werkende organisaties. Tevens voeden de kenniscentra Nibud, Movisie en NVVK de Landelijke Armoedecoalitie met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden. Doel is krachtenbundeling om armoede en schulden aan te pakken.¹⁰⁶ SUNN (Stichting Urgente Noden Nederland) is tevens aangesloten bij de Landelijke Armoedecoalitie. De Armoedecoalitie is de laatste jaren gegroeid, waardoor de organisatie tegenwoordig een samenwerkingsverband vormt van een groot aantal maatschappelijke organisaties, initiatieven en belangenbehartigers.¹⁰⁷

De Armoedecoalitie Utrecht is een bundeling van maatschappelijke organisaties, initiatieven en mensen in de stad rondom het thema armoede. Er zijn circa 50 organisaties aangesloten bij de coalitie en met elkaar signaleren zij knelpunten en kansen in regelingen en hulp- en dienstverlening. Een aantal Utrechtse kerken hebben zich ook bij de coalitie aangesloten. De coalitie heeft verschillende projecten opgestart om te zorgen dat iedereen mee kan doen in de samenleving. De Armoedecoalitie streeft naar een integrale aanpak. Meerdere organisaties zijn aangesloten in het brede sociale domein en samen hebben zij een brede blik op armoede. Daarnaast doet de coalitie aan preventie en vroegsignalering, waar de huiswerkbegeleiding en bijles voor kinderen uit een gezin met een laag inkomen, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen, een mooi voorbeeld van zijn. Met het project 'Geef Armoede een Gezicht' trekt de Armoedecoalitie de wijk in om op een laagdrempelige manier met bewoners in contact te komen. De coalitie richt zich op meerdere leefdomeinen en besteedt ook aandacht aan gezondheid, voeding, wonen en onderdak, maar ook aan vrije tijd. De Armoedecoalitie is tevens betrokken bij Edasu: een

opleiding waarin mensen die zijn opgegroeid in armoede worden opgeleid tot ervaringsdeskundigen.^{108,109}

¹⁰⁶ <https://www.armoedecoalitie-utrecht.nl/wp-content/uploads/2020/05/jaarverslag-armoedecoalitie-2019.pdf>.

¹⁰⁷ https://armoedecoalitie-utrecht.nl/wp-content/uploads/2019/09/AC_jaarverslag_2018.pdf.

¹⁰⁸ https://armoedecoalitie-utrecht.nl/wp-content/uploads/2019/09/AC_jaarverslag_2018.pdf.

¹⁰⁹ <https://www.armoedecoalitie-utrecht.nl/over-ons/#onze-resultaten>.

SchuldenlabNL

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
SchuldenlabNL ¹¹⁰	SchuldenlabNL bundelt succesvolle programma's om samen Nederland schuldenzorgvrij te maken. Binnen gemeenten trekt SchuldenlabNL samen op met onmisbare partners als banken, woningcorporaties, energieleveranciers en verzekeraars. Er gebeurt veel op het vlak van voorkomen en wegwerken van schulden. Die aanpakken zijn vaak versnipperd. SchuldenlabNL wil die versnippering en ineffectiviteit tegengaan door samenwerking te verbeteren. Doelgroep Nederlanders met schulden.	Succesvolle projecten kunnen in andere gemeente geïmplementeerd worden (zoals de Voorzieningenwijzer of de Doorbraakmethode). Deze projecten hebben hun effectiviteit in een andere gemeente bewezen en kunnen door andere gemeenten lokaal aangepast en geïmplementeerd worden. In samenwerking met lokale Schuldenlabs worden projecten opgezet. Wanneer een project binnen de gemeente succesvol is, kan SchuldenlabNL helpen om het project op te schalen en landelijk uit te rollen. SchuldenlabNL ondersteunt op vele gebieden: financiële expertise, data-analyse, impactmetingen, juridische expertise, inhoudelijke expertise, inzet van netwerk/contacten. Schuldenlab beschikt over een portfolio van diverse projecten gericht op de verschillende fasen van de schuldhulpverlening.	Inzet van de gemeente.	De gemeente moet een lokale kwartiermaker aanstellen. Opstellen werkplan met doelstellingen en activiteiten van het lokale Schuldenlab. Zorg voor bestuurlijk draagvlak bij de gemeente. Vanuit uitvoerende organisaties (W&I, Schuldhulpverlening, WMO, Jeugd) moet er een programmteam opgericht worden dat de oplossing in de praktijk brengt. De basisfinanciering van het lokale Schuldenlab ligt bij de gemeente. Met behulp van partners kan de benodigde financiering geregeld worden. SchuldenlabNL kan ondersteunen bij de werving van lokale en landelijke partners. Ook kan SchuldenlabNL een netwerk mobiliseren om aanvullende middelen te verkrijgen zodat de implementatie kan starten.

¹¹⁰ De Nederlandse Schuldhulproute is een samenwerkingsproject van de Vereniging van Nederlandse (NVB), Geldfit.nl, Fikks, Moedige Dialoog en SchuldenlabNL.

Meerwaarde SchuldenlabNL

In SchuldenlabNL werken publieke en private partners samen aan het opschalen van innovatieve oplossingen om kwetsbare groepen duurzaam schuldenzorgvrij te krijgen. SchuldenlabNL beschikt over een diversiteit van projecten, gericht op verschillende fasen van schuldhulpverlening. Ze richten zich zowel op vroegsignalering en preventie, stabilisatie van de schuldpositie, trajectkeuze en hulpverleningstraject, als nazorg en voorkomen van herhaling/terugval. Zo is SchuldenlabNL betrokken bij De VoorzieningenWijzer, de Nederlandse Schuldhulprouwe, Collectief Schuldregelen, de Doorbraakmethode en het Jongeren Perspectief Fonds. Een gemeente kan samen met SchuldenlabNL een beproefd extern project implementeren in de eigen gemeente.¹¹¹

Gemeente Den Bosch

De gemeente Den Bosch is onlangs een lokaal Schuldenlab gestart. Zij waren op zoek naar nauwere samenwerking met gelijkgestemde partijen. Vooral de netwerkfunctie van SchuldenlabNL was van belang. De gemeente hoopt nu ook de samenwerking op te zoeken met andere partners van SchuldenlabNL. Die samenwerking bespaart de gemeente veel moeite en energie, aangezien ze mee kunnen liften op het succes van andere partners. De gemeente ziet SchuldenlabNL als intermediair, een verzamelpunt van goede ideeën die ze vervolgens ook uit kunnen rollen.¹¹²

¹¹¹ <https://www.schuldenlab.nl/over-schuldenlabnl/>.

¹¹² <https://www.schuldenlab.nl/lokaal-schuldenlab-opzetten-den-bosch-nam-de-korte-route/>.

Gemeente Den Haag

In Den Haag is Schuldenlab070 opgericht om met andere ogen naar de schuldhulp te kijken en om te werken naar een schuldenvrij Den Haag. In het Schuldenlab werken 28 landelijke, lokale, private en publieke partijen samen. Schuldenlab070 werkt dan ook opgevegericht: een manier van werken waarbij diverse partijen samenwerken aan een maatschappelijke opgave, zoals de schuldenproblematiek. Een van de oprichters van het Schuldenlab070 noemt die publiek-private samenwerking ook als een belangrijke succesfactor. Daarnaast biedt het Schuldenlab ruimte voor creativiteit en innovatie. Het is een plek waar verschillende partners al lerend tot oplossingen komen voor de schuldenproblematiek. Het is daarbij belangrijk dat gemeenten en andere partijen ook openstaan voor vernieuwing.¹¹³

¹¹³ <https://www.morgens.nl/magazine/hoe-opgevegericht-werken-kan-helpen-bij-uitdagingen-rondom-schulden-schuldenlab070/>.

De Voorzieningen Wijzer

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
De Voorzieningen Wijzer	De Voorzieningen Wijzer is een praktisch instrument voor gemeenten, woningcorporaties en welzijnsorganisaties bij hun armoedebeleid om zicht te geven op de regelingen, voorzieningen en fondsen. Op basis van een persoonlijk adviesgesprek en met de hulp van een applicatie op maat maken mensen optimaal gebruik van de bestaande regelingen, fondsen en vergoedingen voor minima. Doelgroep Inwoners tot een modaal inkomen.	Besparing van gemiddeld €500 per jaar, minder huurachterstanden en huisuitzettingen en minder mensen in de schuldhulpverlening. De Voorzieningen Wijzer geeft organisaties een brede blik achter de voordeur. Mensen krijgen meer mogelijkheden om mee te doen, door ruimte en rust in het hoofd. Financiële basis op orde en dus minder risico op schulden. Betere benutting van bestaande (gemeentelijke) regelingen.	De Voorzieningen Wijzer leidt bij voorkeur lokale consulenten op die al contact hebben met de doelgroep. Een van de werknemers van een organisatie die is aangesloten wordt opgeleid.	Samen met de Voorzieningen Wijzer wordt er gekeken naar initiatieven die er al zijn voor deze kwetsbare groep. De Voorzieningen Wijzer leidt mensen uit het lokale netwerk op tot consulenten. Met enige regelmaat geeft de Voorzieningen Wijzer een gratis demonstratie van de aanpak en de applicatie van de Voorzieningen-Wijzer. Deze demonstratie vindt plaats via Microsoft Teams.¹¹⁴ Er zijn kosten aan verbonden die per gemeente kunnen verschillen.¹¹⁵ Corparis verzorgt namens de Voorzieningen Wijzer de basisopleiding tot gecertificeerd consulent en eventuele aanvullende modules. Wanneer een gemeente (tijdelijk) niet de capaciteit heeft in de organisatie of in het lokaal netwerk, kan er ook een beroep gedaan worden op de gecertificeerde consulenten van Corparis.

¹¹⁴ <https://www.devoorzieningenwijzer.nl/gratis-demonstratie>.

¹¹⁵ Voorbeeld bij de gemeente Weert: de kosten (personeel, abonnement op de applicatie, werkruimte) zijn jaarlijks: €75.600 plus eenmalig de scholing à €18.000. <https://gemeenteraad.weert.nl/vergaderingen/College-van-B-W/2019/8-oktober/10:00> zie punt 6.

Meerwaarde Voorzieningen Wijzer

De Voorzieningen Wijzer is sinds juni 2020 officieel door SchuldenlabNL opgenomen als lokaal beproefd en effectief instrument om te zorgen dat mensen daadwerkelijk een beroep doen op voorzieningen waar ze recht op hebben.¹¹⁶ De Voorzieningen Wijzer wordt door circa 50 gemeentes, woningcorporaties en welzijnsorganisaties ingezet. Er zijn in Nederland heel veel regelingen, maar het is erg ingewikkeld om te weten waarvoor je precies in aanmerking komt. Daar biedt de Voorzieningen Wijzer een oplossing voor. Hun hulp bestaat uit een persoonlijk gesprek/advies met één van hun onafhankelijke gecertificeerde, die wordt ondersteund door een app die wordt ingericht op de persoonlijke situatie. Daarin kan men het volgende zien: overzicht van gemeenteregelingen en fondsen waarmee de gemeente samenwerkt, zicht op toeslagen, passende zorgverzekering en energieleveranciers en mogelijkheden inkomstenbelasting.

De Voorzieningen Wijzer integreert de applicatie in de bestaande lokale structuur met de relevante landelijke en gemeentelijke steunmaatregelen. Dit gebeurt in samenwerking met professionals van de gemeente, woningcorporatie(s) en welzijnsorganisaties. De Voorzieningen Wijzer is een praktisch instrument dat inzicht geeft in regelingen, fondsen en vergoedingen voor minima en bijdraagt aan het voorkomen van schulden en armoede.¹¹⁷ Een getrainde consulent maakt tijdens het adviesgesprek met een deelnemer een adviesrapport, op basis van de individuele situatie en regelingen. De Voorzieningen Wijzer levert vervolgens advies op vijf thema's: toeslagen, zorgverzekering, inkomstenbelasting, gemeentelijke minimaregelingen en energie.¹¹⁸

¹¹⁶ <https://www.schuldenlab.nl/nieuwe-bewezen-effectieve-methode-bij-schuldenlabnl-de-voorzieningenwijzer/>.

¹¹⁷ <https://www.koninklijkhuis.nl/actueel/nieuws/2020/09/30/koningin-maxima-brengt-online-werkbezoek-aan-alphen-aan-den-rijn-over-aanpak-schuldenproblematiek>.

¹¹⁸ <https://www.devoorzieningenwijzer.nl/hoe-werkt-het>.

Het gebruik van de Voorzieningen Wijzer levert voor gemeenten winst op meerdere vlakken. Zo is er op korte termijn een betere benutting van de regelingen en op de langere termijn maken mensen minder gebruik van de schuldhulpverlening.

Gemeente Weert

De gemeente Weert stelt bijvoorbeeld dat zij met behulp van de Voorzieningen Wijzer beter zicht hebben op welke vlakken er onderbenutting is. De gemeente weet niet waar ze extra op in moeten zetten, de Voorzieningen Wijzer brengt daar verandering in. Een proef met de Voorzieningen Wijzer bij 100 huishoudens in 2019 toonde aan dat er een gemiddelde inkomensverbetering was van €482 per jaar per huishouden. De gemeente Weert wil daarom graag verder met de Voorzieningenwijzer en in 2020 is een start gemaakt met de Voorzieningen Wijzer Weert. De gemeente stelt verder dat de Voorzieningen Wijzer goed aansluit bij het armoedebeleid. De Voorzieningen Wijzer zet in op preventie: financiële nood wordt voorkomen door inwoners gebruik te laten maken van bestaande voorzieningen. Daarnaast helpt de Voorziening Wijzer bij de actieve armoedebestrijding. Kwetsbare groepen hebben vaak moeite om hun financiële situatie op orde te krijgen. De Voorzieningen Wijzer helpt mensen daarbij. Met de inzet van de Voorzieningen Wijzer realiseert de gemeente Weert een langdurige inkomensverbetering vanuit bestaande regelingen. Een bijkomend voordeel is dat de Voorzieningen Wijzer in Weert in dezelfde ruimte is gehuisvest als SUN Weert. De gemeente denkt dat de twee voorzieningen elkaar kunnen versterken. Mensen die een beroep doen op SUN, kunnen dan ook de Voorzieningen Wijzer aangeboden krijgen.¹¹⁹

Gemeente Waddinxveen

De gemeente Waddinxveen heeft de zogenoemde een Wadwijzer gemaakt. De inhoudelijke opzet is gemaakt door de afdeling beleid en het preventieteam (vergelijkbaar met het wijkteam in Katwijk inclusief de dienstverlening die bij Budget Informatie Punt en Broodnodig zit) en wordt regelmatig geüpdatet.

¹¹⁹ Zie punt 6 <https://gemeenteraad.weert.nl/vergaderingen/College-van-B-W/2019/8-oktober/10:00>.

Eerste Hulp bij Geldzaken

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Eerste Hulp bij geldzaken	Eerste Hulp bij Geldzaken biedt inwoners uit Den Bosch een laagdrempelige manier om vragen te stellen over geldzaken of (dreigende) schulden. Mensen kunnen langskomen voor vragen op sociaal juridisch gebied. Doelgroep Mensen met financiële problemen.	Inwoners kunnen op een laagdrempelige manier contact zoeken. Dienstverlening geïntegreerd met Geldfit.nl. Deelname aan de bemiddeling is vrijblijvend en gratis.	Biedt niet direct intensieve hulp of een integraal plan van aanpak, vooral gericht om mensen op gang te helpen, om hun financiën op orde te krijgen.	Toegang tot een (laagdrempelige) plek waar veel inwoners komen en waar veel hulpvragen zijn. Interdisciplinair team

Meerwaarde Eerste hulp bij Geldzaken

Eerste Hulp bij Geldzaken biedt op een laagdrempelige manier hulp aan inwoners uit Den Bosch.¹²⁰ Tijdens een inloopsprekkuur, waar geen afspraak voor nodig is, kunnen mensen vragen stellen over hun geldzaken. De gemeente merkt dat het punt druk bezocht wordt. Samen met een medewerker die veel weet over geldzaken wordt er samen gekeken naar een oplossing. Inwoners kunnen een advies krijgen en het verder zelf oplossen, het probleem wordt ter plekke opgelost of er wordt een afspraak gemaakt voor een vervolgtraject. De gemeente Den Bosch is inmiddels aangesloten bij Geldfit.nl en inwoners kunnen ook via deze route hulp krijgen. Geldfit is dus geïntegreerd in de eigen dienstverlening. De gemeente wil de toegang tot financiële dienstverlening voor inwoners met (dreigende) financiële problemen makkelijker en laagdrempeliger maken.¹²¹

Gemeente Groningen

De gemeente Groningen wil mensen met betalingsachterstanden zo snel mogelijk kunnen helpen. Door schaamte duurt het vaak gemiddeld 5 jaar voordat mensen met schulden hulp zoeken. Omdat de gemeente gelooft dat het beter is om schulden te voorkomen dan ze te genezen, heeft de gemeente met een aantal andere partners (o.a. verzekeringen, waterbedrijf, woningcorporatie) het project 'Eerste hulp bij Geldzaken' gelanceerd. Eerste Hulp bij Geldzaken helpt de gemeenten om vroegtijdig betalingsachterstanden te signaleren. Wanneer er betalingsachterstanden dreigen te ontstaan, bijvoorbeeld bij de woningcorporatie of de zorgverzekering, dan wordt de gemeente hierover ingelicht.

¹²⁰ https://www.s-hertogenbosch.nl/fileadmin/Website/Inwoner/Inkomen_uitkering/Schulden/Eerste_Hulp_Bij_Geldzaken.pdf.

¹²¹ <https://den-bosch.nieuws.nl/nieuws/91194/eerste-hulp-bij-geldzaken-wordt-druk-bezocht/>.

De gemeente kan, als het nodig is, vervolgens contact opnemen met het team van Eerste Hulp bij Geldzaken om te kijken of hulp voor de bewoner gewenst is. Samen met de inwoner zoekt de gemeente naar de beste oplossing voor zijn/haar situatie. De gemeente biedt tevens de Voorzieningen Wijzer aan.^{122,123,124}

¹²² <https://gemeente.groningen.nl/eerste-hulp-bij-geldzaken>.

¹²³ <https://www.menzis.nl/over-menzis/publicaties/zorg-zorgverzekering/2020/06/09/groningen-brengt-beginnende-schulden-in-beeld-met-eerste-hulp-bij-geldzaken>.

¹²⁴ <https://www.clientenraadgroningen.nl/nieuws/gemeente-schiet-inwoners-met-betalingsachterstanden-te-hulp-met-eerste-hulp-bij-geldzaken/>.

Moedige dialoog

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
Moedige dialoog	De moedige dialoog zet zich in voor de financiële en sociale redzaamheid van mensen in heel Nederland. Ze bouwen een netwerk waarin bedrijven, overheden, onderwijs en maatschappelijke organisaties gelijkwaardig samenwerken om armoede, schulden en geldstress aan te pakken. Doelgroep De Moedige Dialoog zet zich in om mensen financieel redzaam te maken. Ze zetten daarbij in op de doelgroepen: huishoudens, jongeren, ouderen en werkgevers.	Focus op educatie, preventie en vroegsignalering. O.a. aangesloten bij SchuldenlabNL. Er kan gebruik worden gemaakt van een expertpool om een vraag aan te stellen. Er worden Moedige Dialoog Live Cafés georganiseerd om nieuwe inzichten, oplossingen of vragen te delen.	Het kost tijd om aan de bijeenkomsten deel te nemen.	Als er in de regio nog geen netwerk is, kan contact worden opgenomen met de moedige dialoog om een eigen netwerk te starten. Een kwartiermaker is daarbij van belang. De Moedige Dialoog ontvangt subsidie vanuit SZW.

Meerwaarde Moedige Dialoog

De Moedige Dialoog is gestart door Sociaal Werk Nederland en de Rabobank en is nu vanwege het succes een eigen Stichting geworden. De Moedige Dialoog zet zich in om mensen weer een financieel en sociaal fit perspectief te geven.¹²⁵ Het project is gestart met 15 lokale netwerken met als belangrijke partners: sociaalwerkorganisaties, de lokale Rabobank en ondernemers. Door juist deze partijen samen te brengen, ontstaan er nieuwe, lokale samenwerkingen om armoede en schulden tegen te gaan. De naam 'Moedige Dialoog' sluit goed aan bij waar het echt om gaat: elkaar opzoeken en een open gesprek aangaan. De deelnemende partijen moeten bereid zijn om zich te verdiepen in elkaars wereld. Door het aanstellen van kwartiermakers in een aantal netwerken, zijn deze netwerken nu stevig ingebed in de lokale context. Bureau Bartels is ingeschakeld voor een externe evaluatie. Daarnaast is de Rabobank Foundation ook zeer betrokken bij de Moedige Dialoog. Het maatschappelijk fonds van de Rabobank financiert de opzet van 10 nieuwe netwerken.¹²⁶ De Moedige Dialoog richt zich niet alleen op lokale netwerken, want ook op nationaal niveau moet er slagkracht ontwikkeld worden voor een duurzame aanpak van armoede en schulden. De Moedige Dialoog wil uiteindelijk een krachtig landelijk netwerk, waarbij de som echt meer is dan de som van de lokale netwerken.¹²⁷

Een van de successen van de Moedige Dialoog is de deelname aan de Nederlandse Schuldhulproute. Daarnaast is er de werkgeversdesk, ontwikkeld door de kwartiermakers. De werkgeversdesk biedt tools die werkgevers kunnen gebruiken om in gesprek te gaan over financiële problemen. Daarnaast

is er ook een signalenkaart financiële problemen, om problemen vroegtijdig bij werknemers te signaleren. Geldfit.nl is hier ook bij aangesloten.¹²⁸

¹²⁵ <https://www.moedigedialoog.nl/programmas/werken-aan-een-gezamenlijke-droom/>.

¹²⁶ <https://www.sociaalwerknederland.nl/thema/armoede-schulden/nieuws/6767-zo-lukt-het-wel-samenwerken-om-armoede-en-schulden-tackelen>.

¹²⁷ <https://www.sociaalwerknederland.nl/thema/inclusieve-samenleving-participatie/nieuws/8363-voor-een-duurzame-lokale-aanpak-van-armoede-en-schulden-moet-je-ook-op-nationaal-niveau-slagkracht-ontwikkelen>.

¹²⁸ <https://www.moedigedialoog.nl/programmas/werkgeversdesk>.

Regeling/maatregel	Korte omschrijving	Belangrijkste succesfactoren	Mogelijke knelpunten	Benodigde middelen (bv. tijd, capaciteit, middelen)
fiKks	Een social start up die zich inzet om de schuldenproblematiek in Nederland bespreekbaar te maken en mensen met geldzorgen te helpen. Verschillende partijen zijn aangesloten bij fiKks: verschillende banken (ING, Rabobank, Nederlandse Vereniging van Banken), Kandoor (een initiatief van APG, een van de grootste pensioenuitvoerders), GGN (deurwaarders), SchuldenlabNL, Geldfit.nl, de Moedige Dialoog. Doelgroep Mensen met betalingsachterstanden die, desgewenst anoniem, online hulp willen van een buddy voor praktische tips en ondersteuning bij het beheren van hun financiën.	Laagdrempelige en persoonlijke hulp. Onderdeel van de Nederlandse Schuld-hulprouwe. Biedt via de app een overzicht van de financiën. De app is anoniem. Gratis gebruik van promotiematerialen op www.samenmetfikks.nl	Moet actief onder de aandacht gebracht worden bij bedrijven. Blijvende aandacht is nodig om schuldproblematiek bespreekbaar te maken. Veel mensen zijn gemotiveerd om anderen te helpen, de fikks-app faciliteert dit.¹²⁹ Vraagt een inspanning van ondernemers/bedrijven. De app is minder geschikt voor mensen met problematisch schulden. Vooral geschikt voor jongeren en 'light' klanten (waar de financiële zorgen nog te overzien zijn).¹³⁰	Deelname kost zowel bedrijven als de gemeente niets, behalve dat ze zich actief in moeten zetten. Eigen werknemers worden als buddy ingezet. Daar moet wel draagvlak voor zijn.¹³¹ fiKks is op dit moment afhankelijk van subsidies en bijdragen vanuit de Stichting Helden van de Wil. De app is in Nederland gratis te gebruiken voor alle burgers.

¹²⁹ https://www.adgdienstengroep.com/wp-content/uploads/2018/04/ADG-De-Wil-whitepaper_NED.pdf.

¹³⁰ <https://www.vngrealisatie.nl/sites/default/files/2019-11/Eindrapportage%20Regie%20op%20gegevens.pdf>.

¹³¹ https://samenmetfikks.nl/wp-content/uploads/2019/04/fiKks-stappenplan_A4_020419.pdf.

Meerwaarde fiKks

fiKks pakt geldzaken aan voordat het geldzorgen zijn. fiKks biedt een app aan om een duidelijk overzicht te krijgen van je financiën. Het is erg laagdrempelig. Wanneer mensen bang zijn dat de problemen te groot zijn, kunnen zij samen met een buddy aan de slag. Mocht er toch meer hulp nodig zijn, dan verwijst de buddy mensen door naar een andere organisatie. De buddy kan daarnaast ook helpen met brieven en het maken van betalingsafspraken. fiKks wil mensen helpen om geldzorgen op te lossen. Ze geloven dat mensen het zelf moeten doen, maar dat hoeft niet alleen. Geldproblemen ontstaan vaak geleidelijk en door samen op tijd in te kunnen grijpen, kan voorkomen worden dat geldproblemen erger worden. fiKks kan ook bij bedrijven geïmplementeerd worden.¹³²¹³³

Pilot fiKks schulden app in drie gemeenten (Boxtel, Sint-Michielsgestel en Oosterhout)

De fiKks app is in drie gemeenten getoetst, in de vorm van een pilot, als onderdeel van het project 'Regie op gegevens t.b.v. schuldhulpverlening'. De deelnemers aan de pilot waren positief over het concept van de fiKks app. Desondanks hebben de deelnemers aan de pilot de app niet ingezet om de financiële situatie van hun klanten in beeld te brengen in het proces van de gemeentelijke schuldhulpverlening. Klanten met problematische schulden worden liever direct geholpen en een aantal klanten beschikt niet over de digitale vaardigheden (of had geen smartphone) om van de app gebruik te maken. Wanneer er sprake is van problematische schulden, is het belangrijk om in te zetten op persoonlijk contact tussen de hulpverlener en de klant. De app kan niet in dit contact voorzien. De app lijkt dus vooral geschikt voor mensen met geldzorgen, waarbij er (nog) geen sprake is van problematische schulden. De app kan eventueel aangeboden worden na het traject van schuldhulpverlening, waarbij de

situatie weer in orde is maar er wel nog enig risico is om terug te vallen. De app biedt dan de mogelijkheid om de financiën overzichtelijk in beeld te brengen.¹³⁴

¹³²<https://wijgaanhetfikksen.nl/samenmetfikks/>.

¹³³<https://wijgaanhetfikksen.nl/>.

¹³⁴<https://www.vngrealisatie.nl/sites/default/files/2019-11/Eindrapportage%20Regie%20Op%20gegevens.pdf>.

Bijlage 5 Integrale en preventieve aanpakken aanvullend

's-Hertogenbosch

Projecten rondom het onderwijs

- Zet ambassadeurs in in het onderwijs om problemen te signaleren.

Aangesloten bij Schuldenlab.nl en de Nationale Schuldhulproute:

- Om beter te kijken naar wat andere gemeenten doen en naar succesvolle andere projecten zodat je als gemeente de vertaalslag kan maken naar je eigen gemeente of bijvoorbeeld componenten over kan nemen.

Fikks:

- Werk tegelijkertijd aan innovatie. FiKks is een initiatief uit het bedrijfsleven en wil schuldenproblematiek uit de taboesfeer halen en helpt bedrijven om dit slim aan te pakken. Via een app kunnen werknemers met betalingsachterstanden in contact komen met een buddy, die hen kan ondersteunen bij de financiële situatie. De gemeente 's-Hertogenbosch is met een paar andere grote gemeenten gevraagd hiermee koploper te willen zijn. Er zijn goede ervaringen mee.

Leiden

Voordat het maatwerkbudget werd ingevoerd was er de declaratieregeling waarvan mensen tot 120% van de bijstandsnorm gebruik konden maken (dat was ongeveer 120 euro per jaar). Toen had de gemeente geen goed zicht op hoe dat geld besteed werd en steeds meer mensen gingen het aanvragen. Het maatwerkbudget ligt bij de Sociaal Wijkteam (SWT) en het Jeugd- en gezinsteam (JGT). Als zij merken dat een cliënt vastloopt, wordt er gekeken of er met het maatwerkbudget een doorbraak gerealiseerd kan worden. Het gaat om: wat voor probleem lost het op en welke maatschappelijke kosten worden voorkomen. Daarbij kan er nog wel meer focus komen op het vergroten van de maatschappelijke participatie. Dit is ook een belangrijk onderdeel van het armoedebeleid. Vanaf 2021 valt dat ook onder het maatwerkbudget. Momenteel wordt een evaluatieonderzoek gedaan naar het maatwerkbudget in Leiden.

De professionals noemen nog de volgende werkzame bestanddelen van een SUN:

- Financiering is gedeeld (deels voor gemeenten zoals bureaunkosten, bijkomende kosten, salaris en deels door fondsen gefinancierd).
- Onafhankelijke organisatie (werken samen met kerkelijke organisaties maar ook particulieren, bieden ook projecten aan zoals zomerbonnen actie, tandartskosten).
- Een loket waar al het lokale geld heen kan gaan.
- Groot netwerk (het voorziet in een infrastructuur).
- Driehoek publiek-private samenwerking (hulpverleners die de aanvragen voor een cliënt doen), gemeente (betalen de overheadkosten) en donateurs (private partijen, kerken en particulieren).
- Financiële steun & kennisdeling. SUN is op de hoogte van alle ontwikkelingen in gemeenten/bij organisaties. Ook kunnen medewerkers van andere organisaties op mogelijkheden worden gewezen.
- Hulpverleners hebben verschillende achtergronden. Diversiteit. Expertise jeugd, uit de schuldhulpverlening, uit de maatschappelijke opvang etc.

- Actieve samenwerking/afstemming met gemeenten (waar ligt de wens vanuit de gemeente, daarop inspringen., denkt mee m.b.t. het minimabeleid, meedenken met ontwikkelingen en ideeën inbrengen, gelijkwaardig).
- Focussen op rechtmatigheid en aandacht voor besteedbaar inkomen. Mensen die tussen wal en schip vallen, daar is nu een springplank voor.
- Intervenieren ook op ontwikkelingen van corona (bv. contacten met Stadsbanken, straks meer zzp-ers die een hulpvraag hebben).

Arnhem

De gemeente noemt ook nog andere elementen die succesvol zijn in hun preventieve en integrale aanpak:

- Aandacht voor het versterken van het maatschappelijk middenveld. Sluit vraag en aanbod goed op elkaar aan (breng eerst in kaart wat de vraag is, wat het aanbod is en wat het maatschappelijk middenveld doet).
- Partners kennen elkaar door het clusteren: wie is de aangewezen persoon of instantie om met een hulpvraag aan de slag te gaan?.
- Blijf de website ontwikkelen.
- Zet in op de vertrouwensrelatie van scholen om het gesprekken over financiële problemen te voeren. De school als vindplaats.
- Om rust te creëren biedt de gemeente een huishoudboekje aan waarbij de gemeente de financiën tijdelijk overneemt en om vervolgens op duurzaam uit de armoede/schulden komen.
- Er wordt ingezet op zelfredzaamheid.
- Mensen worden naar betaald werk geleid.
- Zorg dat de Bijzondere Bijstand maatwerk biedt en ingezet wordt om mensen op lange termijn te helpen om uit armoede te komen: Wat heeft iemand nodig?

- Digitaliseer regelingen en voorzieningen om het gebruik te verhogen, zoals de Gelrepas (waar een speciaal tegoed op staat).¹³⁵

COLOFON

Opdrachtgever	Gemeente Katwijk
Auteurs	Dr. M.W.A. Odekerken Dr. A. Sarti M. Out, MSc
Met medewerking van	J. A.M.C. Rommens
Foto omslag	ANP, Tobias Kleuver Media
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-069-7

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, april 2021.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.